Subject Code: 27

B16-SX (E) EN/AS/BN

2016

SANSKRIT (E)

Full Marks: 100
Pass Marks: 30

Time: Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

Contd.

1. Translate the following passages:

4×4=16

তলৰ অনুচেহদ কেইটা অনুবাদ কৰা ঃ

নিচের অনুচ্ছেদগুলোর অনুবাদ করোঃ

 (a) तत्तस्य वचनं श्रुत्वा मदोद्धता वानराः तं तिरस्कारम् अकुर्वन्। तदा वानरयूथपितः प्रोवाच — रे रे मूर्खाः, यूयं राजगृहस्य सुखस्य पिरणामं न जानीथ। तदहं कुलक्षयं स्वयं नावलोकियिष्यामि। साम्प्रतं वनं यास्यामि।

Or / নাইবা / অথবা

तथानुष्ठिते भूपतिना सह रत्नमालालोभेन सर्वे कलत्रभृत्याः प्रस्थिताः। तत्र वानरोक्तविधिना राज्ञः सर्वे जनाः जले प्रवेशिताः। सद्य एव प्रविष्टास्ते लोकाः सर्वे रत्नमालाभूपितेन राक्षसेन भिवताः।

(b) किन्तु धारानगरवासी राजा भोजः रोगपीडितो नितराम् अस्वस्थो वर्तते। तस्य रोगः केनापि वैद्येन न निवारितः। तदनेन भोजराजेन भिषग्वरा अपि स्वदेशान्निष्कासिताः। वैद्यशास्त्रमपि अनृतमिति निरस्तम् इति।

Or / নাইবা / অথবা

परं तस्मिन्नेव क्षणे कार्यवशात् बहिर्निगतः बुद्धिसागरः तौ दृष्टा तयोः वार्तां श्रुत्वा तौ राज्ञः समीपं नीतवान्। राजा तौ अवलोक्य मुखश्रियाऽमानुषादिति बुद्ध्वा तौ बहु मानितवान्।

(c) शैशवे एव तस्य माता-पितरौ दिवं गतौ। तयोर्मरणात् परं शंकरदेवस्य वृद्धमाता खेरसृती तं पालितवती। तदनन्तरं महेन्द्रकन्दली महोदयस्य विद्यालये शिक्षाग्रहनाय खेरसृती शंकरदेवस्य नामभर्तिकरणं कारितवती।

Or / নাইবা / অথবা

धर्मगुरुः शंकरदेवः धर्मप्रचारार्थं कीर्तननामकं ग्रन्थं विरचितवान्। भागवतपुराणमपि अनूदितवान्। भागवतस्य आख्यानानि आश्रित्य अनेकग्रन्थान् च विरचितवान्। तेषु 'हरिश्चन्द्र-उपाख्यानम्', 'अजामिल-उपाख्यानम्', 'बलिछलनम्' — इत्यादयः ग्रन्थाः उल्लेखनीयाः।

(d) अस्य महाकवेः विकाशकालम् अधिकृत्यापि विदुषां वैमत्यं दृश्यते। तथापि एतत् निश्चितं यत् कालिदासः चन्द्रगुप्तस्य विक्रमादित्यस्य भूपतेः राजसभायां नवरत्नेषु अन्यतम आसीत्। साम्प्रतिकैरनेकैः कविभिः ईशवीय-पञ्चमशताब्दीतः सप्तमशताब्दीपर्यन्तं कालिदासस्य समयः निश्चीयते।

Or / নাইবা / অথবা

अभिज्ञानशकुन्तलनाटकं न केवलं कालिदासीयसाहित्ये, अपि तु विश्वनाट्यसाहित्येऽपि श्रेष्ठं स्थानम् अधिकरोति। उक्तं च — 'काव्येषु नाटकं सम्यं तत्र सम्या शकुन्तला' इति। सप्ताङ्कविशिष्टे नाटकेऽस्मिन् दुष्यन्तशकुन्तलयोः गान्धर्वविवाहमधिकृत्य सर्वा कथा उपनिबद्धा सन्ति।

- Explain the following verses with reference to the context: প্ৰসঙ্গ-সঙ্গতি দেখুৱাই তলৰ শ্লোককেইটাৰ ব্যাখ্যা কৰাঁঃ সপ্রসঙ্গ নিচের শ্লোকগুলোর ব্যাখ্যা করো :
 - तयोर्नित्यं प्रियं कुर्य्यादाचार्यस्य च सर्वदा। तेष्वेव त्रिषु तुष्टेषु तपः सर्वं समाप्यते॥

Or / নাইবা / অথবা

वयसः कर्मणोऽर्थस्य श्रुतस्याभिजनस्य च। वेशवाग्बुद्धिसारुप्यमाचरन् विचरेदिह ॥

(b) प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि सर्व्वशः। अहंकारविमूढात्मा कर्त्ताहमिति मन्यते॥

Or / নাইবা / অথবা

ज्ञानविज्ञानतृप्तात्मा कूटस्यो विजितेन्द्रियः। युक्त इत्युच्यते योगी समलोष्ट्राश्मकाञ्चनः॥

- 3. Elucidate the idea of the following: তলত দিয়াবোৰৰ ভাৱ বহলাই লিখাঁঃ নিম্নলিখিতগুলোর ভাব বিস্তার করোঃ
 - (a) याचते कार्यकाले यः स किंभृत्यः स किंसुहृत्।

Or / নাইবা / অথবা

खामिनं सर्वभावेन परलोकममायया॥

(b) सुरतरुरिव कामप्रदायिनी।

Or / নাইবা / অথবা

परम-पूतचरितचारिणी

[3]

Contd.

4	তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখা ঃ	· ·3=12
	নিচের প্রশ্নগুলোর উত্তর লেখো ঃ	
	(a) ''भो मित्र, यत्समुचितं भवति तत् कर्तव्यमिति''	
	Who said this? To whom was it said? What was the reasonaying so?	
	এই কথাষাৰ কোনে কৈছিল? এনেদৰে কাক কোৱা হৈছিল? তেনেদৰে কোৱাৰ কাৰণ	
	এই কথাটি কে বলেছিল? এভাবে কাকে বলা হয়েছিল? সেভাবে বলার কারণ কী ছিল	?
	(b) From which drama the lesson 'भ्रातृस्नेहस्तु दुर्लभः' is adopted ? Give introduction of the dramatist.	
	'भ्रातृस्नेहस्तु दुर्लभः' নামৰ পাঠটি কোনখন নাটকৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা হৈছে? নাট্যকাৰজনৰ	্ এটি
	'प्रातृस्नेहस्तु दुर्लभः' নামক পাঠটি কোন নাটক থেকে সংগৃহীত? নাট্যকারের একটি প দাও।	রিচয়
	(c) Answer the following questions in Sanskrit:	
	তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ সংস্কৃতত লিখাঁ ঃ	
	নিচের প্রশ্নগুলোর উত্তর সংস্কৃততে লেখো ঃ	
	(क) कुमारसम्भवम् महाकाव्ये कस्य कथा उपलभ्यते?	
	(ख) कुमारसम्भवम् महाकाव्ये कित सर्गाः सन्ति?	
	(ग) मेघदूतकाव्ये कः मेघं दूतरूपेण प्रेषयामास?	
	(घ) विक्रमोर्वशीयम् नाटके कस्य कथा उपलभ्यते ?	
	(a) Answer the following questions:	2
	তলৰ প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ লিখাঁ ঃ	2
	নিচের প্রশ্নগুলোর উত্তর দাও ঃ	
	(i) Fill in the blanks:	
	খালী ঠাই পূৰণ কৰাঁ ঃ	
	শ্ন্যস্থান পূর্ণ করো ঃ	

____ न्यसेत्पादं ____ जलं पिबेत्।

B16-SX (E) (EN/AS/BN)

[4]

- (ii) 'मम देवसमागमसमय: समागत:'—

 Who is the speaker of this line? Whom did the speaker say this?

 এই কথায়াৰিৰ বক্তা কোন? বক্তাই কাক এই কথা কৈছিল?
 এই কথাটির বক্তা কে? বক্তা কাকে এই কথাটি বলেছিলেন?
- (iii) Give Sanskrit equivalents of the following: (any two)
 তলৰ যিকোনো দুটাৰ সংস্কৃত প্ৰতিশব্দ লিখাঁ ঃ
 নিচের যে কোনো দুটির সংস্কৃত প্ৰতিশব্দ লেখো ঃ

 দিস্তম্ ; भार्या ; क्रोध: ; भूमि:।
- (iv) Write the names of any two famous writers mentioned in the lesson 'प्रसरत् सुरभारती'। 2
 'प्रसरत् सुरभारती' नाभन পाঠिछिङ উল্লেখ থকা *यिकाना मूजन* विখ্যाত लिখकन नाभ উল্লেখ
 'प्रसरत् सुरभारती' नाभक পाঠि উল্লেখিত *य काना मूजन* विখ্যাত लिখকের नाभ উল্লেখ
 करता।
- (v) Write the names of two "अङ्कीया-नाटक"s written by Srimanta Sankaradeva.

 2
 वीभन्छ भारकबरमरत बहुना कबा मूर्यन 'अङ्कीया नाटक'-ब नाभ निशा।
 वीभन्छ भारकबरमरतव बहुन पुर्गि 'अङ्कीया नाटक'-बब नाभ निशा।
- (b) (i) "The मनुसंहिता is also called मानवधर्मशास्त्र". Write "Yes" or "No" "रुऱ्र" त "नरुग्र" निर्था। "राँ" जथना "ना" लिया।
 - (ii) To which section of the 'हितोपदेश' does the lesson ''गर्दभकुक्कुर कथा'' belong?

 ''गर्दभकुक्कुर कथा'' नामन পाঠि 'हितोपदेश'न কোনটো খণ্ডত আছে?
 ''गर्दभकुक्कुर कथा'' नामन পাঠি 'हितोपदेश'-এর কোন খণ্ডে আছে?

(iii) How many chapters are there in the "गीता"? ''गीता''ত কেইটা অধ্যায় আছে? ''गीता''য় ক'টি অধ্যায় আছে? (iv) With whom 'भरत' went to forest in search of राम? 'भरत' কাৰ সৈতে ৰামক বিচাৰি বনলৈ গৈছিল? 'भरत' কার সঙ্গে রামের অনুসন্ধানে বনে গিয়েছিলেন? (७) ''भ्रातृमनोरथं पूरय'' — who is referred to as 'পানৃ' here? ইয়াত 'প্নানূ' বুলি কাক বুজোৱা হৈছে? এখানে 'भ्रातृ' বলে কাকে বোঝানো হয়েছে? (vi) "The lesson 'यक्षयुधिष्ठिर-संवाद' is taken from the 'वनपर्व' of महाभारत." Say 'Yes' or 'No'. 'হয়' নে 'নহয়' কোৱা। 'शां' अथवा 'ना' वरला। (vii) What is superior to wealth? ধনতকৈ উত্তম কি? সম্পদ থেকে শ্রেষ্ঠ কী? (viii) Who is the friend in abroad? বিদেশত মিত্র কোন? বিদেশে বন্ধু কে? (ix) Who is the author of the lesson "महापुरुष: श्रीमन्तशंकरदेव:"? "महापुरुषः श्रीमन्तरांकरदेवः" नामन পाঠिएन लाथक कान? "महापुरुषः श्रीमन्तशंकरदेवः" नामक शार्छत (नथक (क?

```
6. (a) Account for the case-ending in any two of the following:
                                                                                     2 \times 2 = 4
             তলৰ যি কোনো দুটাৰ কাৰক-বিভক্তি নিৰ্ণয় কৰাঁ :
            নিচের যে কোনো দুটির কারক-বিভক্তি নির্ণয় করো ঃ
            भूपतिना in Q. No. 1 (a) or
            [1 নং (a) অথবা প্রশ্নত]
            [1 নং (a) অথবা প্রশ্নে ]
            वैद्येन in Q. No. 1 (b)
            [1 নং (b) প্রশ্নত]
            [1 নং (b) প্রশ্নে ]
            नवरलेषु in Q. No. 1 (d)
            [1 নং (d) প্রশ্নত]
            [1 नং (d) थाला |
            तस्य in Q. No. 1 (c)
            [1 নং (c) প্রশ্নত]
            [1 नः (c) প্রয়ো]
      (b) Derive any two of the following:
                                                                                    2 \times 2 = 4
           তলৰ যি কোনো দুটাৰ ব্যুৎপত্তি নিৰ্ণয় কৰাঁ :
           নিচের যে কোনো দুটির ব্যুৎপত্তি নির্ণয় করো :
           प्रोवाच in Q. No. 1 (a)
           [1 নং (a) প্রশ্নত]
           [1 নং (a) প্রক্রো]
           अश्रित्य in Q. No. 1 (c) or
           [1 নং (c) অথবা প্রশ্নত ]
           [1 নং (c) অথবা প্রশ্নে ]
B16-SX (E) (EN/AS/BN)
                                          [7]
```

কুন্দান্ in Q. No. 2 (a)
[2 নং (a) প্রশ্নত]
[2 নং (a) প্রশ্নে]

দন্দান in Q. No. 2 (b)
[2 নং (b) প্রশ্নত]

7. (a) Decline any two of the following:

তলৰ যি কোনো দুটাৰ শব্দৰূপ লিখাঁ ঃ

নিচের যে কোনো দু'টির শব্দরূপ লেখোঃ

नर in षष्ठी plural

[2 नः (b) श्रद्ध]

(ষষ্ঠীৰ বহুবচনত)

(ষষ্ঠীর বহুবচনে)

नदी in द्वितीया Dual

(দ্বিতীয়াৰ দ্বিবচনত)

(দ্বিতীয়ার দ্বিবচনে)

साधु in सप्तमी singular

(সপ্তমীৰ একবচনত)

(সপ্তমীর একবচনে)

राजन् in चतुर्थी Dual

[8]

(চতুৰ্থীৰ দ্বিবচনত)

(চতুর্থীর দ্বিবচনে)

B16-SX (E) (EN/AS/BN)

1½×2=3

Conjugate any two of the following: 1½×2=3 তলৰ যি কোনো দুটাৰ ধাতুৰূপ লিখাঁঃ নিচের যে কোনো দু'টির ধাতুরূপ লেখো ঃ √अद् in लट् मि (লট্ বিভক্তিৰ মি) (লট্ বিভক্তির মি) √विद् in लोट् हि (লোট্ বিভক্তিৰ হি) (লোট্ বিভক্তির হি) √कृ (प.) in लङ् म (লঙ্ বিভক্তিৰ ম) - (লঙ্ বিভক্তির ম) √पठ् in विधिलिङ् यास् (বিধিলিঙ্ বিভক্তিৰ যাস্) (বিধিলিঙ্ বিভক্তির যাস্) (c) Name and expound any two of the following: $2 \times 2 = 4$ তলৰ যি কোনো দুটাৰ ব্যাসবাক্য লিখি সমাসৰ নাম লিখাঁ ঃ নিচের *যে কোনো দু'টির* ব্যাসবাক্য লিখে সমাসের নাম লেখো ঃ दुर्भिक्षम् ; महावीरः ; त्रिलोकी ; पीताम्बरः । (d) Change the voice in any one of the following: তলৰ যি কোনো এটাৰ বাচ্য পৰিবৰ্তন কৰাঁ ঃ নিচের *যে কোনো একটির* বাচ্য পরিবর্তন করো ঃ (i) बालिका ओदनं पचित। (ii) कुम्भकारेण घटं क्रियते। (iii) अहं गृहं गच्छामि। [9] B16-SX (E) (EN/AS/BN)

(e) Define and illustrate 'अपादान कारक'.
 'अपादान कारक' अरादान कारक' अरादान कारक' अरादान कारक' अरादान कारक' अरादान कारक' अरादान कारक'

2+1=3

Or / নাইবা / অথবা

Give examples in suitable sentences of **any two** of the following:

উপযুক্ত বাক্যত তলৰ *যিকোনো দুটাৰ* উদাহৰণ দিয়াঁ ঃ উপযুক্ত বাক্যে নিচের *যে কোনো দু'টির* উদাহরণ দাও ঃ

- (i) भावे सप्तमी।
- (ii) येनाङ्गविकार:।
- (iii) तुमथच्चि भाववचनात्।
- (iv) षष्ठी चानादरे।
- (f) Give the resultant forms of any two of the following : 1×2=2 তলৰ যিকোনো দুটাৰ নিষ্পন্ন ৰূপ লিখাঁ ঃ নিচের যে কোনো দুটির নিষ্পন্ন রূপ লেখাে ঃ
 - (i) √ज्ञा + णिच् + लट् ति।
 - (ii) √स्था + णिच् + लट् ति।
 - (iii) √कृ + सन् + लट् ति।
 - (iv) √गम् + सन् + लट् ति।
- 8. Translate into Sanskrit any four of the following sentences:

 $2\frac{1}{2} \times 4 = 10$

তলৰ *যিকোনো চাৰিটা* বাক্য সংস্কৃতলৈ অনুবাদ কৰাঁ ঃ নিচের *যে কোনো চাৰটি* বাক্য সংস্কৃতে অনুবাদ করাে ঃ

(a) Character is the greatest wealth of a man.
 চৰিত্ৰই মানুহৰ আটাইতকৈ শ্ৰেষ্ঠ সম্পদ।
 চরিত্র মানুষের সর্বশ্রেষ্ঠ সম্পদ।

B16-SX (E) (EN/AS/BN)

- (b) Idleness is a great enemy of man.

 এলাহেই মানুহৰ প্ৰধান শক্ৰ।

 আলস্য মানুষের প্ৰধান শক্ৰ।
- (c) There is no wealth like learning.
 বিদ্যাৰ সমান ধন নাই।
 বিদ্যার সমান সম্পদ নাই।
- (d) Flowers are blooming in the garden.বাগিছাত ফুলবোৰ ফুলি আছে।উদ্যানে ফুলগুলো ফুটে আছে।
- (e) What is your name? What class do you read in?
 তোমাৰ নাম কিং তুমি কোন শ্রেণীত পঢ়া?
 তোমার নাম কীং তুমি কোন শ্রেণীতে অধ্যয়ন করো?
- (f) We should not cut down trees.
 আমি গছ কটা উচিত নহয়।
 আমাদের গাছ কটা উচিত নয়।